Co-funded by the Erasmus+ Programme of the European Union

Teaching learning spaces competence from early childhood education
TELESPA
2018-1-RO01-KA201-049545

P5, P6: Latvijas Universitāte & Rīgas 275. PII "Austriņa"

Nacionālais ziņojums par mācīšanās vidi un skolotāju kompetenci Latvijā

Sākumizglītība

Erasmus+ Programme – Strategic Partnership

Project Nr:

2018-1-RO01-KA201-049545

Autori: Tija Zīriņa, Dagnija Vigule, Agrita Tauriņa, Dace Rutkovska

NACIONĀLAIS ZIŅOJUMS (LATVIJA)

Sākumizglītības īstenošana Latvijā

Pētījumā sākumskolu mācību vides izvērtēšanā piedalījās 14 skolas gan no Rīgas, gan no Latvijas reģioniem. Pētījums tika veikts mācību stundu laikā sākumskolas klasēs, t.i. klasēs, kurās mācās bērni līdz 11 gadu vecumam. Kā pētījuma metode tika izmantots Marzano Teacher Evaluation Protocol, ar kura palīdzību varēja veikt sākumskolas skolotāju pedagoģiskās darbības analīzi.

1. Ikdienas noteiktās kārtības ievērošana

A. Mācību rezultātu noteikšana un atgriezeniskā saite

Stundu laikā varēja vērot, ka skolotāji precīzi definē sasniedzamos rezultātus, kā arī ievēro skolēnu sasniegumus gan vērtējot ar atzīmi, gan arī izrādot atbalstu un izmantojot uzslavas. Saskaņā ar Ministru kabineta noteikumiem Nr.468 "Noteikumi par valsts pamatizglītības standartu, pamatizglītības mācību priekšmetu standartiem un pamatizglītības programmu paraugiem" skolēnu sasniegumu vērtēšana 1. klasē notiek aprakstoši. Tas ir īss mutisks un rakstisks vērtējums par izglītojamā mācību darbību, mācīšanās stilu, saskarsmes un sadarbības prasmēm, attieksmi pret mācībām un mācību sasniegumu attīstības dinamiku [1]. 2. klasē vērtējumi latviešu valodā un matemātikā ir 10 ballu sistēmā, bet pārējos mācību priekšmetos ir aprakstošs vērtējums, 3. klasē vērtējumi latviešu valodā, matemātikā un svešvalodā ir 10 ballu sistēmā, bet pārējos priekšmetos ir aprakstošs vērtējums, bet jau 4. klasē visos mācību priekšmetos vērtējumi tiek izlikti 10 ballu sistēmā [1]. Latvijā pēctecīgi ir plānots ieviest kompetenču pieeju sākot jau no pirmsskolas vecuma līdz pat vidusskolai, kā rezultātā skolēni gūtu dzīvei 21. gadsimtā nepieciešamās zināšanas, prasmes un attieksmes. No 2020. gada septembra visās pamatskolās Latvijā sāks īstenot pakāpeniskas pārmaiņas saturā un pieejā saskaņā ar pilnveidoto pamatizglītības standartu, kas nosaka, ko un kā mācīsies bērni no 1. līdz 9. klasei [2]. Jaunajā kompetenču izglītībā mainīsies arī vērtēšanas sistēma. Ko atzīmes dod bērnam, ko vecākiem – šie ir vērtēšanas sistēmas grūtāk atbildamie jautājumi. Jaunajā vērtēšanas sistēmā īpaša vieta ierādīta skolēna kompetencei kā rezultātam [3]. Līdz šim galvenais akcents tika likts uz skolēnu zināšanu novērtēšanu, bet mazāk tika vērtētas prasmes un attieksmes, kam arī ir ļoti būtiska nozīme mācību procesā. Svarīgākais, ko vajadzētu panākt, lai katrs skolēns skolā izbaudītu mācīšanās prieku un gūtu vērtējumu par savu mācīšanos, savu ieguldīto darbu un centību, nevis tikai par konkrētu zināšanu apjomu.

B. Mērķu izvirzīšana, īstenošana un atgriezeniskā saite

Ļoti pozitīvi ir vērtējama skolotāju vēlme izveidot pievilcīgu klases telpas lietu vidi, kā arī varēja konstatēt, ka katrā klasē pastāv zināmi pieklājības nosacījumi un uzvedības noteikumi. Latvijā ir izstrādāti Ministru kabineta noteikumi Nr.1338 "Kārtība, kādā nodrošināma izglītojamo drošība izglītības iestādēs un to organizētajos pasākumos"[4], uz kuru pamata tiek izstrādāti katras skolas iekšējās kārtības noteikumi. Šie noteikumi ietver gan skolēnu tiesības, gan pienākumus uzturoties skolas vidē. Noteikumi ietver prasību nelietot fizisku un emocionālu vardarbību skolēnu starpā, tāpat arī noteikumi ietver pieklājības normu ievērošanu savstarpējā saskarsmē, kā arī atbildību pret skolas inventāra izmantošanu un uzturēšanos skolas telpās. Vairākās skolās iekšējās kārtības noteikumi paredz arī mobilo telefonu lietošanas nosacījumus – tos nedrīkst lietot stundu laikā, bet var izmantot starpbrīžos vai ārkārtas situācijās.

Klašu iekārtojums vērtējams kā ļoti patīkams un izglītošanos veicinošs. Klases ir plašas, pie sienām ir dažādi izglītojoši plakāti (piem., rakstīto burtu paraugi).

7 skolās skolēni veiksmīgi strādāja nelielās grupās, bija redzams, ka grupu darbs ir pedagoģiskā procesa ierasta sastāvdaļa. Tas arī sasaucās ar gaidāmo kompetenču pieejas īstenošanu, kur sadarbībai skolēnu starpā ir būtiska nozīme. Tāpat veiksmīgi tika īstenots arī darbs pāros.

2. Satura īstenošana

C. Atbalsts skolēniem jaunu zināšanu apguvē

Lielākās grūtības pētījumā atklājās skolēnu iepazīstināšanā ar jēgpilnu apgūstamās vielas saturu. Liels izaicinājums skolotājiem bija iepazīstināt skolēnus ar vielas saturu tā, lai visi klases skolēni to uztvertu un izprastu. To ir grūti panākt, ja zināšanas skolēniem tiek nodotas jau gatavā veidā, piem., stāstot vai diktējot, bet pēc tam organizējot pārbaudes darbu, kur noskaidro, cik veiksmīgi skolēni zināšanas spēj atkārtot. Tāpat arī vēl nereti jaunās zināšanas ir atrautas no dzīves realitātes, skolēni nesaprot, kāpēc viņiem ir jāapgūst piedāvātais mācību materiāls. Jaunais zināšanu saturs gūst jēgu skolēna dzīvē tad, ja tam ir praktisks pielietojums, ja skolēns saprot, kur jaunās zināšanas varēs izmantot savā ikdienā. Iepazīstināšanā ar jaunās vielas saturu vairāki skolotāji izmantoja "prāta vētru", kur skolēni ļoti aktīvi piedalījās viedokļu apmaiņā, bija vērojama pozitīva skolēnu reakcija gadījumos, kad viedokļi bija ļoti atšķirīgi. Šis aspekts ir būtisks skolēnu saskarsmes veidošanā un dažādu uzskatu pieņemšanā, kas attīstās pateicoties skolotāja profesionālai pedagoģiskajai pieejai, jo

visi skolotāji izrādīja atbalstu situācijās, kurās viedokļi bija ļoti atšķirīgi, un tā skolēni saprot, ka katram ir tiesības paust savas idejas un uzskatus par kādu tematu, līdz ar to skolēni mācās respektēt pārējo klasesbiedru izvēli.

Daudz augstāki rādītāji bija skolēnu sadarbības veicināšanā jaunā satura apguvē. Ir pamats secināt, ka jaunās kompetenču pieejas elementi jau sekmīgi tiek īstenoti vairākās skolās un šī pieeja satura apguvē izrādās ļoti veiksmīga. Skolēniem mācīties palīdz pozitīva, atbalstoša vide un socializācijas process, kur jaunās zināšanas viņi apgūst arī klausoties citu pieredzi. Tā tiek veicinātas sadarbības prasmes, kuras ir būtiskas visā mācību procesā un pēc tam vēlāk arī iesaistoties darba tirgū. Jauno zināšanu apguvē svarīga ir pāreja no frontālas pieejas uz sadarbību grupās vai pāros, ko vairākās skolās jau sekmīgi izmanto.

Ļoti veiksmīgi skolotāji sniedza atbalstu jaunās informācijas interpretēšanā. Vairākās skolās skolēni veica savus pierakstus un pēc tam tajos ietverto informāciju izmantoja, grupā veidojot plakātus vai arī izstrādājot prezentācijas. Plakāti un prezentācijas ļoti veiksmīgi ļauj spriest par skolēnu apgūtajām zināšanām, kā arī sniedz priekšstatu par jaunās vielas jēgpilnu satura uztveri. Šī pieeja parāda, ko skolēni izprot labi, kā arī sniedz priekšstatu par tālākajiem mācību uzdevumiem, ko ļoti veiksmīgi var izzināt ar mērķtiecīgu jautājumu palīdzību.

D. Atbalsts skolēniem jaunu zināšanu lietošanā un padziļināšanā

Sākumskolas klasēs skolēni daudz strādā grupās, kas ir ļoti noderīgi apgūtā zināšanu satura atkārtošanā. Grupu darbs ir aktīvās mācīšanās sastāvdaļa, kad notiek skolēnu domu apmaiņa par viņiem zināmu tematu. Grupu darba laikā skolēni apgūst arī klausīšanās prasmes, kas ir ļoti svarīgs nosacījums sekmīgai saskarsmei, problēmu risināšanai un lēmumu pieņemšanai, kam Latvijas skolās tiek pievērsta liela vērība. Vērojumu laikā skolotāji centās netieši piedalīties grupu darbā, bet skolēni prata sekmīgi uzklausīt cits citu un pieņemt lēmumu, tā atbildot uz sākumā izvirzīto jautājumu. Darba organizācija stundu laikā rosina secināt, ka grupu darbos sākumskolā svarīgākais ir process nevis rezultāts, un tas ir loģiski, jo veiksmīgas sadarbības gaitā ir sasniedzams sekmīgs rezultāts.

Viens no līdzekļiem, kas palīdz skolēniem labāk apgūt un izprast mācību vielu, ir mājasdarbi. Latvijas normatīvie akti neparedz uzdodamo mājasdarbu daudzumu, tas ir katra skolotāja ziņā cik daudz un kādus mājasdarbus uzdot. Pēdējos gados Latvijas sabiedrībā ir sākusies diskusija gan par mājasdarbu apjomu, gan arī par to jēgpilnību, jo daudzi vecāki norāda, ka mājasdarbu apjoms ir pārāk liels un tie ļoti palielina skolēnu mācību slodzi. Tāpat arī sabiedriskajās diskusijās tiek norādīts, ka uzsākot īstenot jauno kompetenču pieeju, mājasdarbiem būtu jāsamazina skolēnu slodze. Galvenie mājasdarbu mērķi ir šādi - veidot

atgriezenisko saikni ar izglītojamiem, attīstīt patstāvīgās darbības plānošanas un veikšanas iemaņas, attīstīt skolēnu spējas kādā konkrētā mācību priekšmetā, padziļināt un nostiprināt stundā apgūto, kā arī izzināt un konstatēt zināšanu iegaumēšanas, izpratnes un lietošanas līmeni [5]. Kopumā jāsecina, ka Latvijas skolās mājasdarbu jēga ir ne tikai apgūt un nostiprināt zināšanas, bet tiem ir arī būtiska loma skolēnu personības īpašību (piemēram, patstāvība, mērķtiecība) pilnveidē.

E. Atbalsts skolēniem pieņēmumu izvirzīšanā un pārbaudē saistībā ar jauniegūtajām zināšanām

Patīkami vērot, ka skolotāji sākumskolā veiksmīgi iesaistīja skolēnus sarežģītāku uzdevumu risināšanā, kas ietver vienkāršas hipotēzes izvirzīšanu un pārbaudi (piemēram, dabaszinībās). Pedagoģiskajā procesā tiek izmantoti gan eksperimenti, gan arī pētniecisko prasmju attīstība problēmbalstītās mācībās.

Vairākas skolas jau sekmīgi sākušas īstenot kompetencēs balstīto izglītību. Līdz ar to pedagoģiskais process tiek īstenots, ievērojot šādus principus:

- pāreja no skolēna pasīvas mācīšanās un faktoloģiska materiāla iegaumēšanas kā pašmērķa uz aktīvu izziņas procesu skolotāja vadībā, pašizpausmi un jaunradi;
- apgūstamo zināšanu un prasmju sasaiste ar reālo dzīvi;
- starpdisciplināra pieeja, kas novērš satura sadrumstalotību un veicina skolotāju sadarbību mācību procesa organizēšanā;
- skolēnam nodrošināta iespēja mācīties iedziļinoties, izprast kopsakarības un attīstīt spēju pārnest zināšanas uz jaunām, nezināmām situācijām [6].

Mācību procesa laikā problēmu izzināšanā liels atbalsts bija zinošs skolotājs, kurš iedrošināja skolēnus un palīdzēja saskatīt apgūstamo saturu ar reālo dzīvi.

3. Klasē izmantotie paņēmieni

F. Skolēnu iesaistīšana

Viens no svarīgākajiem nosacījumiem sekmīgam mācību darbam sākumskolā ir pozitīva un cieņpilna vide klasē. Labvēlīga gaisotne klasē palīdz skolēniem sekmīgi iesaistīties mācību darbībā un veicina pozitīvu mikroklimatu, turpretī negatīva gaisotne rada skolēnos stresu un nevēlēšanos piedalīties mācību darbā. Padomju laika režīmā skolotājs izmantoja voluntāru pieeju, bieži stundu laikā pacēla balsi, tas radīja skolēnos bailes un bieži veicināja izteiktu nepatiku pret mācībām skolā. Mūsu veiktajos novērojumos bija redzams, ka totalitārā mantojuma pieeja ir izzudusi, jo skolotāji bija atvērti un pretimnākoši skolēnu problēmu risinātāji. Pedagoģiskā procesa organizācija vērotajās stundās bija skolēnu izziņas interesi un

aktivitāti rosinoša. Situācijās, kad kāds skolēns nebija iesaistījies mācību darbā, skolotāji centās noskaidrot šādas rīcības cēloņus. Kā galvenos faktorus te varētu minēt mācību vielas neizpratni, kā arī personības īpašības, kā ,piemēram, nedrošība, uzsākot apgūt ko jaunu un arī sadarbības prasmju nepietiekama attīstība. Pozitīvi ir vērtējama skolotāju vēlme iesaistīties skolēnu problēmu risināšanā un vēlmē atbalstīt gan stundu laikā, gan arī ārpus stundām.

Pārejā uz demokrātisku sabiedrību, kur centrā ir cilvēks ar savām vajadzībām un bērns ir kā vērtība, mainījās arī skola, tās sociāli emocionālā vide. Latvijas skolas pakāpeniski aizvien vairāk sāka akcentēt skolēnu labizjūtas jautājumus, veidojot pozitīvu un skolēnu vajadzībām atsaucīgu vidi.

Saskaņā ar pamatnostādnēm „Bērniem piemērota Latvija", kuras ir apstiprinātas ar Ministru kabineta 2004.gada 31.marta rīkojumu Nr.185 „Par pamatnostādnēm „Bērniem piemērota Latvija"", Bērnu un ģimenes lietu ministrija 2005.gadā uzsāka ilgtermiņa projektu „Bērniem draudzīga skola" [7].

Skolotāja pedagoģisko darbību klasē ietekmē skolas kā institūcijas vērtības un darba organizācija. Veidojot bērniem draudzīgu skolu, ir svarīgi, lai attīstībā tiktu aptvertas visas skolas dzīvē svarīgās jomas:

1) skolas vide,

2) skolotāja tēls,

3) skolēna tēls,

4) skolas administrācijas darbības stils,

5) vecāku līdzdalība,

6) mācību process,

7) skolēnu, skolotāju, vecāku, skolas administrācijas savstarpējā sadarbība un sadarbība ar citām institūcijām un pašvaldību [7].

Latvijas skolās jau ir veiksmīgi īstenotas iestrādes sociāli emocionālās vides veidošanā un jaunā kompetenču pieeja būs kā veiksmīgs turpinājums jau sekmīgi uzsāktajai pieejai, kas ir nepieciešama katra skolēna izaugsmes pilnveidei.

G. Noteikumu ievērošana

Disciplīnas uzturēšana klasē vienmēr ir bijis aktuāls jautājums. Pieņemti un ievēroti noteikumi klasē ietekmē skolēnu mācīšanos un mācību sasniegumus. Mācību procesā skolotāja profesionalitāte parāda, ar kādiem pedagoģiskajiem paņēmieniem disciplīna tiek uzturēta. Vērotajās stundās visi skolotāji nekavējoties reaģēja uz skolēnu disciplīnas pārkāpumiem, lai gan tie biji ļoti nelieli, piemēram, sarunāšanās ar klasesbiedru stundas laikā, kad tas nebija pieņemami. Noteikumu ievērošana ir būtiska, jo sākumskolas vecumposmā palīdz skolēnam attīstīt pašdisciplīnu un veicina ieradumu izpildīt pienākumus, kas ir cieši saistīts ar atbildības veidošanos. Uz skolēnu disciplīnas pārkāpumiem skolotājas reaģēja ar verbālu aizrādījumu, bet nepazemojot skolēnu, kas arī visās situācijās bija efektīvi. Pedagogi skolēniem atsevišķos gadījumos piedāvāja izvērtēt savu rīcību saistībā ar nepieņemamo uzvedību. Jāpiezīmē, ka visās klasēs bija vērojama salīdzinoši laba disciplīna, jo skolēni mācību gada laikā bija pieraduši pie noteikumiem. Skolēnu uzvedības normas nosaka gan klasē visiem kopīgi pieņemtie noteikumi, gan arī katras skolas iekšējās kārtības noteikumi.

H. Ar skolēniem efektīvu savstarpējo attiecību nodibināšana un uzturēšana

Skolotāju saskarsmes stils visās vērotajās klasēs bija draudzīgs, tas parādīja, ka skolotāji izprot skolēnu intereses, pazīst to raksturu un cenšas atrast katram skolēnam individuālu pieeju, cik tas ir iespējams mācību stundas laikā. Visu skolotāju darbībā bija vērojams demokrātiskais saskarsmes stils, kas iedrošināja skolēnus mācībām.

2018. gadā veiktā skolēnu un vecāku aptauja par pašreizējo mācīšanās pieredzi skolās Latvijā atspoguļo šādus secinājumus:

1. Zināšanas vairs nav vienīgais, ko skolēni un viņu vecāki sagaida no skolas.

2. Nav nevajadzīgu mācību priekšmetu – jāmaina uzsvari mērķos un pieejā. Atbilstoši bērna interesēm jānodrošina apgūstamā satura "dziļums" un detalizācija.

3. Mācībām jābūt saistītām ar reālo dzīvi un skolēnu iesaistošām.

4. Mācībās liela nozīme ir cieņpilnām un atbalstošām skolēnu un skolotāju attiecībām un sociāli emocionālajai videi skolā.

5. Skolēni un viņu vecāki aktualizē lielāka personalizēta atbalsta nepieciešamību.

6. Vēlme mainīt uzsvaru no atzīmju izlikšanas par galarezultātu uz vērtēšanu kā mācīšanās atbalstu ikdienā.

7. Kopumā skolēnu apmierinātība ar skolu ir augstāka, ja skolotāji palīdz skolēniem ieraudzīt apgūtā nozīmību dzīvē un mērķtiecīgi atbalsta mācīšanos.

8. Vecāku izpratne par savu lomu un gatavība iesaistīties bērnu mācīšanās atbalstā ir ļoti atšķirīga [8].

Šie aptaujā iegūtie secinājumi ir ļoti nozīmīgi skolotāja darbā 21. gadsimta skolā un labi parāda tos darbības virzienus, kurus skolotājam būs nepieciešams īstenot.

I. *Visu skolēnu spējām atbilstošu sasniegumu plānošana*

Vērotajās stundās skolotāji centās novērtēt un izrādīt cieņpilnu attieksmi pret tiem skolēniem, kuru akadēmiskie sasniegumi bija zemāki par vidējo rādītāju klasē. Skolotāji izmantoja gan verbālos, gan neverbālos saskarsmes līdzekļus un tādā veidā izrādīja atbalstu skolēniem, kuriem ir mācīšanās grūtības. Kā neverbālie signāli tika izmantots acu kontakts un smaids, kas palīdzēja iedrošināt skolēnus. Skolēni ar salīdzinoši zemiem akadēmiskajiem sasniegumiem reizēm ir liels izaicinājums skolotājiem, jo tas prasa diferencētu pieeju un tajās klasēs, kur skolēnu skaits ir liels, ir nepieciešams ļoti pārdomāti plānot darbu stundā, lai arī netiktu aizmirsta atbilstoša pieeja skolēniem ar augstiem akadēmiskajiem sasniegumiem. Ļoti augstu vērtējama ir skolotāju pieeja arī pozitīva mikroklimata veidošanā klasē, jo vērotajās stundās visi skolotāji centās novērtēt skolēnus ar zemākiem sasniegumiem, lai izvairītos no skolēnu zema pašvērtējuma attīstības un nekādā gadījumā netika pieļauti negatīvi izteikumi par skolēnu sekmēm.

Stundu laikā skolotāji rūpīgi vēroja, lai visi skolēni iesaistītos darbā, tāpat arī jautājumi tika uzdoti visiem skolēniem – gan tiem, kuru akadēmiskie sasniegumi ir augsti, gan tiem kuriem vidēji un salīdzinoši zemi. Ļoti veiksmīgi tika izmantots grupu darbs, jo tā visi skolēni ir iesaistīti mācību darbā, jo savstarpējā saskarsme ļoti palīdz apgūt jaunus jēdzienus un nostiprināt jau esošās zināšanas. Grupu darba laikā skolotāji izvirzīja tādus uzdevumus, kur visi skolēni varēja sekmīgi iesaistīties. Patīkami bija vērot procesu, jo skolēni labprāt viens otram paskaidroja to, kas kādam nebija īsti izprotams, tādā veidā gan paši nostiprinot savas jau esošās zināšanas, gan arī palīdzot tiem, kuriem jauno vielu bija apgūt grūtāk.

Aktuāls jautājums šobrīd Latvijas izglītības sistēmā ir saistīts ar iekļaujošās izglītības īstenošanu. Izglītības attīstības pamatnostādnes 2014. - 2020. gadam norāda, ka "lai arī ir izveidojusies nepieciešamība izglītības sistēmām reaģēt uz dažādību un nodrošināt visu iedzīvotāju sekmīgu iekļaušanu izglītības sistēmā, bērniem un jauniešiem ar speciālām vajadzībām netiek nodrošināts pietiekams atbalsts izglītības iegūšanas procesā. Ir turpināma personu ar speciālām vajadzībām iekļaušana vispārējās izglītības sistēmā. Lai nodrošinātu

maksimāli efektīvu atbalstu personām ar speciālām vajadzībām, būtiski ir nodrošināt, ka vispārējās un profesionālās izglītības iestādēs ir atbalsta personāls. Ņemot vērā pieaugošo audzēkņu skaitu ar speciālām vajadzībām vispārizglītojošās skolās, nozīmīga ir vispārizglītojošo skolu un speciālo izglītības skolu pedagogu mijiedarbība un zināšanu pārnese, un profesionālā pilnveide, tādējādi sekmējot izpratni par personām ar speciālām vajadzībām." [9.] Latvijas izglītības sistēma cenšas radīt aizvien lielāku atbalstu skolēniem ar īpašām vajadzībām, lai palīdzētu viņiem iekļauties vispārizglītojošajā skolā. Šādos gadījumos ir nepieciešama ne tikai skolotāja izpratne par skolēna vajadzībām, bet arī atbalstoša pieeja un prasme motivēt skolēnu mācību darbībai.

Tāpēc pozitīvi vērtējama bija skolotāju pieeja rosināt kļūdas uztvert kā normālu mācību procesa sastāvdaļu. Nepareizu atbilžu sniegšanas gadījumā skolotāji centās pārfrāzēt jautājumu, kā arī palīdzēja ar asociāciju un dažādu pazīstamu situāciju palīdzību skolēnam pašam nonākt pie pareizās atbildes. Līdz ar to tika veicināta skolēnu izziņas intereses un mācību motivācijas attīstība, skolēni nejutās kā neveiksminieki, jo pēc kļūdu izlabošanas saņēma pozitīvu atbalstu no skolotājiem. Iekļaujošas izglītības īstenošanā būtiska loma ir pedagoga profesionalitātei, jo tā palīdz radīt emocionāli atbalstošu vidi, un skolotāja attieksme ir svarīga skolēnu dažādības ievērošanā, kā arī palīdz mazināt plaisu starp skolēniem ar un bez īpašām vajadzībām.Tieši pedagoga darbība un atbalsts nosaka klases psiholoģisko mikroklimatu. Labvēlīga skolas emocionālā vide rada prieku mācīties un ir veiksmīgas socializācijas priekšnoetiekums.

Latvijas skolās tiek īstenoti arī citi sociālās nevienlīdzības samazināšanas pasākumi. Kā vienu no tādiem var minēt brīvpusdienu piešķiršanu 1. – 4. klases skolēniem, šajā gadījumā finansējums šim mērķim tiek paredzēts no valsts budžeta līdzekļiem [10.]. Šis atbalsts ir būtisks skolēniem no maznodrošinātām un daudzbērnu ģimenēm.

Nobeigumā var secināt, ka veiktie vērojumi Latvijas skolās radīja pozitīvu priekšstatu par mācību procesa organizāciju sākumskolā. Veiksmīgi ir uzsākta kompetenču pieejas ieviešana, kas sniegs skolēniem 21. gadsimtā nepieciešamās zināšanas un arī sadarbības prasmes, kas sekmīgi tiek pilnveidotas mācību stundās grupu darbu laikā. Būtiski, ka skolotāji rūpējas par klases psiholoģisko mikrovidi, kas ir ļoti svarīgs nosacījums skolēnu mācību motivācijas attīstībai. Svarīga loma pedagoģiskajā procesā skolā ir ierādīta arī dažādiem iekļaujošās izglītības aspektiem. Galvenais akcents pedagoģiskajā procesā šobrīd tiek likts uz apgūstamo zināšanu sasaisti ar praksi, jo kompetenču pieeja paredz jēgpilnu zināšanu apguvi, kur katrs skolēns izpratīs, kāpēc mācās piedāvāto mācību saturu.

Izmantotie avoti

1. Ministru kabineta noteikumi Nr.468 "Noteikumi par valsts pamatizglītības standartu, pamatizglītības mācību priekšmetu standartiem un pamatizglītības programmu paraugiem." https://likumi.lv/doc.php?id=268342
2. Mūsdienīga izglītība ikvienā pamatskolā. https://www.skola2030.lv/pamatizglitiba
3. Vērtēšanas sistēma skolā. Kāda nozīme ir atzīmēm? https://www.lsm.lv/raksts/dzive--stils/vecaki-un-berni/vertesanas-sistema-skola.-kada-nozime-ir-atzimem.a247392/
4. Ministru kabineta noteikumi Nr.1338 "Kārtība, kādā nodrošināma izglītojamo drošība izglītības iestādēs un to organizētajos pasākumos." https://likumi.lv/doc.php?id=201106
5. Inčukalna pamatskolas noteikumi par mājas darbu sistēmu. https://www.incukalnapsk.lv/images/pdf_faili/Incukalna_pamatskolas_noteikumi_par_majas_darbu_sistemu..pdf
6. Mūsdienīga izglītība ikvienā pamatskolā. https://www.skola2030.lv/pamatizglitiba
7. Bērnu un ģimenes lietu ministrijas projekts "Bērniem draudzīga skola". http://www.lm.gov.lv/upload/berns_gimene/bernu_tiesibas/projekti/bdsk_buklets.pdf
8. Jo mūsdienīgākas metodes izmanto skolotāji, jo vairāk apmierināti ar skolu un mācībām ir skolēni (07.06.2019.) https://www.skola2030.lv/single-post/2019/06/07/Jo-m%C5%ABsdien%C4%ABg%C4%81kas-metodes-izmanto-skolot%C4%81ji-jo-vair%C4%81k-apmierin%C4%81ti-ar-skolu-un-m%C4%81c%C4%ABb%C4%81m-ir-skol%C4%93ni
9. Izglītības attīstības pamatnostādnes 2014. – 2020. gadam. https://m.likumi.lv/doc.php?id=266406
10. Ministru kabineta noteikumi Nr.1206 "Kārtība, kādā aprēķina, piešķir un izlieto valsts budžetā paredzētos līdzekļus pašvaldībām pamatizglītības iestādes skolēnu ēdināšanai." https://likumi.lv/doc.php?id=223611